
Trojský úřední šiml proti nervózním rektorům

Trojský úřední šiml proti nervózním rektorům

30.1.2012 Mladá fronta DNES Strana 10 Názory, autor: Karel Helman

Rozhořčené akademické obce nezmáčknou své ministerstvo jako lékaři, i když jde také hlavně o peníze. Zdraví chceme všichni, vzdělání ještě všichni ne. Tentokrát nejde o život, jen o principy. Procedury (školné) však znovu zastiňují smysl a z hodnot (nezávislost) jsou prázdná hesla. Navrhovatelé jsou bohorovní, odpůrci podráždění.

Mnohaleté úsilí o formulaci tezí vysokoškolské reformy stále není korunováno úspěchem. Ministerstvo selhává v roli koordinátora. Přitom má k dispozici množství analýz – od neprávem očerňované Bílé knihy přes „Ideu reformy“ z dílny konference rektorů po doporučení NERV. Donedávna fungovala (nyní obnovená) pracovní skupina. Přesto ministr nepředložil vyvážený věcný záměr, který by akademická obec podpořila. Plýtvalo se nejen penězi, ale i energií stovek odborníků.

Neobstála ani druhá strana. Dojem, že akademici předem vetují každou změnu, posílilo ultimativní jednání předsedů akademických senátů na schůzce u ministra. Rektori jsou smířlivější, ale jejich písemná stanoviska vyznívají nekompromisně. Jejich „plastické názory“ pochválil s taktem sobě vlastním i ministr Dobeš. Mediální podívaná překryla podstatu problému.

Přechod od elitního přes masové po univerzální školství trval ve vyspělých zemích desetiletí. Náš překotný vývoj vedl k přehřátí systému a mezinárodnímu zaostávání. Vzdělávání vládne kvantifikace a nadbíhání masovému zájemci. Přes 60 procent maturantů se tlačí z pestré středoškolské základny do statických poměrů vysokého školství. Tento trend je třeba obrátit a vzdělávací cesty větvit až ve specializacích na bakalářském stupni.

Tři pilíře reformy

S demokratizací vzdělání se snižují veřejné náklady na studenta. Nedojde-li současně k diferenciaci vysokých škol, klesají výdaje státu rychleji. Podfinancování v souběhu s nevyprofilovanou sítí škol je tedy riziková kombinace. Prvním krokem musí proto být diverzifikace. Plnění odpovídajících kritérií kvality pak rozhodne o akreditaci a financování. Dotace budou navyšovány úměrně vědeckovýzkumné potenci univerzit a uplatnění absolventů. Umělecké a prakticky zaměřené školy budou mít vlastní měřítka.

Tato obecná východiska plánované modernizace nejsou předmětem sporu. Měla by vést k vyššímu výkonu a úspornějšímu hospodaření veřejných vysokých škol. Konfliktní bude až vlastní klasifikace jednotlivých vysokých učení.

Jablka sváru

Kromě školného je sporným bodem vyvážení akademických svobod a společenské odpovědnosti škol. Veřejné vysoké školy „slouží zemi“, ne studentům, připomněl část pravdy náměstek Wilhelm. Obava, komu poslouží navrhované změny a zda ministerstvo ještě reprezentuje veřejný, nebo již skupinový zájem, je legitimní. Třetinomalé, avšak mocné Rady vysoké školy má totiž jmenovat ministr s ohledem na „reprezentaci relevantních společenských zájmů“. Akademici namítají, že rada je trojský úřední šiml, který vyvolá naopak střety zájmů.

Shoda není ani na mocenské rovnováze v trojúhelníku rektor – rada – senát. Podle kritiků si školní rady přisvojí pravomoci na úkor akademických senátů. Nelíbí se jim, že v senátech má zasedat nanejvýš třetina studentů, zatímco dosud to může být i polovina. Mluvíci senátů by však měli projevit více zdrženlivosti a připustit si existující nerovnováhu silných kompetencí a faktické nekompetentnosti sborů, jimž předsedají. Studenti chtějí hlavně dostudovat, výzkumný program a samospráva jejich alma mater drtivou většinu z nich neoslovují. Vnější dohled nad chováním škol je nezbytný. Boj o pravomoci a poměrné zastoupení v jednotlivých orgánech bude ještě dlouhý.

Politici opět nesjednocují, nýbrž rozdělují. Stavějí „veřejnost“ proti „zájmové skupině“, tentokrát akademické obci. V občanské společnosti jsou však pouzumerodátory diskuse, ne věrozvěsty jediné pravdy. Označení akademiků za věčné debatéry a volání k pořádku ničemu nepomůže.

Po Bílé hoře od nás vzdělanci utíkali. Po Bílé knize a následné „reformaci“ to v akademické obci zase vře. Dříve nejednotná a s názory vlády spíše konformní vysokoškolská komunita se pod tlakem semkla. Doufejme, že stavovský odboj akademiků nepřeroste v nepokoje podněcované ne rektory, nýbrž vládní „protireformací“.

